

POSTANOWIENIE

Dnia 21 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Włodzimierz Wróbel

sprawie R. Spółka z o.o. S.K.A z siedzibą w W. przeciwko E. B. (I NSNC 290/22)
po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 21 grudnia 2022 r.
wniosku o zbadanie spełnienia przez SSN Marka Dobrowolskiego wymogów
niezawisłości i bezstronności,
w zakresie spełnienia przez ten wniosek warunków dopuszczalności określonych
w art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym na podstawie art. 37 k.p.k.

- 1. odrzucić wniosek;**
- 2. zawiadomić o odrzuceniu wniosku Okręgową Radę Adwokacką w S.;**
- 3. odpis wniosku powoda dołączyć do akt sprawy I NSNC 290/22 jako pismo stanowiące wniosek z art. 49 § 1 k.p.c.**

UZASADNIENIE

W dniu 20 października 2022 roku pełnomocnikowi P. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością S.K.A. z siedzibą w W., doręczono zawiadomienie o składzie sądu rozpoznającym sprawę, z którego wynika, iż do rozpoznania sprawy ze skargi nadzwyczajnej wniesionej przez Prokuratora Generalnego (sygn. akt I NSNC 290/22) został wyznaczony m.in. sędzia SSN Marek Dobrowolski.

Pełnomocnik powoda zwrócił się do Sądu Najwyższego na podstawie art. 29 § 5 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 roku o Sądzie Najwyższym o zbadanie spełnienia przez SSN Marka Dobrowolskiego wyznaczonego do rozpoznania sprawy ze skargi nadzwyczajnej (sygn. akt: I NSNc 290/22), wymogów niezawisłości i bezstronności

z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i postępowaniu po powołaniu, co zdaniem wnioskodawcy w może doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy.

Wnioskodawca wskazał m.in., że Marek Dobrowolski został powołany na urząd sędziego sposób sprzeczny z przepisami prawa, tj. na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 roku o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3), bowiem wadliwość procesu powołania sędziego prowadzi, zdaniem wnioskodawcy do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, co wywołuje uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności wskazanego sędziego w danej sprawie.

Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych stwierdził, że w drodze losowania ukształtował się następujący skład orzekający do rozpoznania wniosku w sprawie oznaczonej sygn. akt I NB 3/22 - Wiesław Kozielowicz, Włodzimierz Wróbel, Jarosław Matras, Ryszard Witkowski i Tomasz Szanciło, przy czym sprawozdawcą w sprawie został sędzia Sądu Najwyższego Włodzimierz Wróbel, a przewodniczącym sędzia Sądu Najwyższego Wiesław Kozielowicz.

Najwyższy zważył, co następuje.

Bezspornym jest, że wniosek pełnomocnika powoda złożony w trybie art. 29 § 5 u.SN nie spełnia określonych w ustawie warunków jego dopuszczalności. Konieczne zatem było jego odrzucenie w formie postanowienia Sądu Najwyższego wydanego jednoosobowo przez sędziego sprawozdawcę wyznaczonego do rozpoznania sprawy. Podkreślić jednak należy, że zdaniem Sądu Najwyższego orzekającego w tym składzie, w nawiązaniu do wykształconej w tych sprawach

linii orzecniczej (zob. m.in. postanowienie z dnia 17 listopada 2022 r. III CB 4/22, z dnia 13 grudnia 2022 r., I ZB 60/22), do wydania takiej decyzji uprawniony jest przede wszystkim Prezes kierujący pracą odpowiedniej Izby Sądu Najwyższego, który jest zobowiązany do badania warunków formalnych wniosku. Nie budzi jednak wątpliwości, że niedostrzeżenie wystąpienia braków formalnych wniosku przez prezesa sądu nie zwalnia wyznaczonych do rozpoznania sprawy sędziów z obowiązku kontroli tych braków. Jako że nie jest to rozstrzygnięcie merytoryczne, lecz formalne dokonywać go powinien w pierwszym rzędzie wyznaczony sprawozdawca albo przewodniczący składu.

Podstawowym warunkiem dopuszczalności wniosku jest wskazanie także okoliczności postępowania sędziego po jego powołaniu (art. 29 § 5 u.SN) i poparcie tych twierdzeń stosowanymi dowodami (§ 9). Wykazać przede wszystkim należy, że okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego oraz jego późniejsze postępowanie w realiach tej konkretnej sprawy mogą doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności (biorąc pod uwagę także konkretne okoliczności dotyczące wnioskodawcy oraz charakter danej sprawy).

Wniosek w niniejszej sprawie oparty jest wyłącznie na okolicznościach dotyczących powołania SSN Marka Dobrowolskiego i to jedynie w perspektywie czysto zewnętrznej, tj. obejmującej przegląd wybranych orzeczeń trybunałów międzynarodowych dotyczących reform sądownictwa w Polsce. Wnioskodawca w żadnym miejscu swojego wniosku nie odniósł się konkretnie do procedury powołania SSN Marka Dobrowolskiego ani do jego aktywności po nominacji.

Lektura wniosku prowadzi do konkluzji, że wnioskodawca ryzyko dla niezawisłości i bezstronności dostrzega wyłącznie w ogólnym systemie nominacji sędziów po 2017 r. oraz niestosowaniu się ich do uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., po jej wydaniu i ogłoszeniu. Okoliczność ta, generalna i dotycząca w istocie każdej sprawy rozpoznawanej przez tego sędziego, w nawiązaniu do treści art. 29 § 5 oraz § 9 u.SN nie stanowi jednak wypełnienia obowiązku przedstawienia okoliczności

postępowania sędziego – już po jego powołaniu – w kontekście charakteru tej konkretnej sprawy i okoliczności dotyczących uprawnionego do złożenia wniosku. Trzeba także dostrzec, że powinny zostać również przywołane – niezbędne dla skuteczności formalnej wniosku - dowody (art. 29 § 9 pkt 2 u.SN). Skoro zatem wniosek nie spełnia warunków formalnych z art. 29 § 5 i § 9 pkt 2 u.SN, to zgodnie z art. 29 § 10 u.SN podlega on odrzuceniu bez wezwania do usunięcia braków formalnych.

Stwierdzenie, że wniosek podlega odrzuceniu (art. 29 § 10) oznacza, że u.SN zawiera w tym zakresie autonomiczne rozwiązanie, które narzuca nie tylko treść procesowej decyzji, ale określa także etap na jakim dochodzi do jej wydania. Jest oczywiste, że taka formuła rozstrzygnięcia co do wniosku (jego odrzucenie) musi być stosowana w każdej procedurze testowej (cywilna, karna), na wstępnym etapie badania spełnienia warunków formalnych wniosku. Niezależnie zatem, że w procedurze karnej wobec pisma stanowiącego środek odwoławczy (art. 29 § 24 u.SN), które nie spełnia wymogów formalnych lub złożone jest po terminie, wydaje się zarządzenie o odmowie jego przyjęcia (art. 429 § 1 k.p.k.), to norma art. 29 § 10 ustawy o Sądzie Najwyższym przesądza jednoznacznie, iż także w tej sytuacji zarządzenie prezesa sądu musi mieć taką właśnie formułę, czyli formułę odrzucenia wniosku (por. np. zarządzenia Prezesa Izby Karnej z dnia 16 sierpnia 2022 r., sygn. II KB 2/22, z dnia 22 września 2022 r., sygn. V KB 7/22 oraz postanowienie z dnia 17 listopada 2022 r. III CB 4/22, oraz postanowienie z dnia 13 grudnia 2022 r., I ZB 60/22). Powtórzyć należy, że takie rozstrzygnięcie musi być zatem wydane w każdej procedurze, niezależnie od tego, jak nakazuje określona procedura postąpić z takim pismem obarczonym brakami nieusuwalnymi, których nieusuwalność wynika zresztą z ustawy. W niniejszej sprawie braki formalne nie były w ogóle kontrolowane na etapie po wpływie wniosku. Ustawa o Sądzie Najwyższym wyraźnie zaś stanowi, że wniosek musi spełniać określone warunki formalne (art. 29 § 5-9), a jeśli nie spełnia, to podlega on odrzuceniu. Akta sprawy I NB 3/22 dowodzą zaś bezspornie, że takiego etapu nie było.

Jak zasadnie wskazywał już Sąd Najwyższy m.in. w przywołanych wcześniej sprawach, że w art. 29 § 10 u.SN nie wskazano w jakiej formule następuje

odrzućcenie wniosku, co uzasadnia sięgnięcie po odpowiednie stosowanie przepisów o zażaleniu obowiązujących w tym postępowaniu, którego wniosek dotyczy, ale tylko w tym zakresie (art. 29 § 24 u.SN). Nie można jednak zasadnie twierdzić, że brak wyraźniej formuły decyzji o odrzuceniu wniosku oznacza, że na gruncie tego postępowania nie kontroluje się wymogów formalnych wniosku. Konieczność ta wynika z u. SN, gdy przeanalizuje się jej wewnętrzną systematykę. Bowiem przepis nakazujący odrzucenie wniosku wobec niespełniania warunków formalnych (art. 29 § 10) umieszczony jest przed przepisami normującymi procesowe konsekwencje związane z wnioskiem spełniającym wymogi formalne (art. 29 § 13 i 24), jak i przepisami określającymi sposób postępowania przy rozpoznaniu tego wniosku oraz wskazującymi formuły możliwego do wydania rozstrzygnięcia i jego konsekwencje procesowe (art. 29 § 15-18). Nie można racjonalnie bronić takiej interpretacji normy art. 29 § 15 u.SN, w świetle której, to reguły postępowania cywilnego zażaleniowego wymagają kwalifikowanego, pięcioosobowego skład Sądu Najwyższego do stwierdzenia, że pismo nie spełnia warunków formalnych (np. brak na nim podpisu). Takiej wykładni przepisu art. 29 § 15 u. SN przeczą wyniki wykładni językowej oraz funkcjonalnej. Przepis art. 29 § 15 u.SN w warstwie redakcyjnej opisuje bezspornie procedurę merytorycznego rozpoznania wniosku. W pierwszym zdaniu wskazano bowiem, że Sąd Najwyższy rozpoznaje wniosek, po wysłuchaniu sędziego, chyba że jego wysłuchanie jest niemożliwe lub bardzo utrudnione. Procedura ta nie powinna być uruchamiana wtedy, gdy wniosek w ogóle nie może być rozpoznawany np. z powodu braku podpisu pod wnioskiem. Wydanie orzeczenia w sprawie w terminie 2 tygodni liczy się od dnia złożenia wniosku, ale chodzi tutaj oczywiście o wniosek skuteczny w rozumieniu art. 29 § 5-9 u.SN, a nie ten, którego od strony procesowej w istocie nie ma, bo nie jest np. podpisany. Ten ostatni nie może być przecież procedowany merytorycznie.

Przepisy art. 29 § 17 i 18 u.SN określają jakie orzeczenia mogą być wydane po rozpoznaniu wniosku w trybie art. 29 § 15 u.SN. Jest to oddalenie wniosku, jeśli jest bezzasadny (§ 17) lub wyłączenie sędziego, jeśli wniosek jest zasadny (§ 18). W obu tych przepisach wskazuje się więc na to, że rozstrzygnięcie,

co do wniosku jest wynikiem oceny jego zasadności materialnej (merytorycznej), a nie oceną spełnienia warunków formalnych. Nie przewidziano odrzucenia wniosku, co oznacza, że ten rodzaj decyzji musi zapaść wcześniej (art. 29 § 10). W takiej sytuacji poszerzony skład Sądu Najwyższego jest zrozumiały, skoro zastrzeżenia dopuszczalnego wniosku dotyczą sędziego Sądu Najwyższego.

Nie można także przejść do porządku z konsekwencją wynikającą z takiego sposobu interpretacji ustawy, wedle którego w tej incydentalnej procedurze odwołanie od decyzji z art. 29 § 10 u.SN w sprawach karnych by nie przysługiwało (ustawa u.SN nie przewiduje środka zaskarżenia, a także nie przewiduje takiego środka k.p.k. w tej sytuacji), a przysługiwałoby zażalenie od tej decyzji w sprawach cywilnych, albowiem musi ją podejmować tylko i wyłącznie skład pięciu sędziów Sądu Najwyższego w trybie art. 29 § 15 u.SN. Oznaczałoby to zupełnie nieracjonalnie, że odrzucenie wniosku jest niezaskarżalne na gruncie spraw karnych, a zawsze zaskarżalne na gruncie spraw cywilnych. Ponadto takie rozwiązanie godziłoby w konstytucyjną zasadę równości stron w dostępie do środka zaskarżenia (art. 78 w zw. z art. 32 Konstytucji RP), przy czym takie zróżnicowanie w prawach dostępu do środka odwoławczego w zależności od charakteru sprawy nie może być niczym usprawiedliwione (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP). To zatem, także względy wykładni prokonstytucyjnej dają silny argument do przyjęcia, że formuła „rozpoznania wniosku” z art. 29 § 15, 20, 21 u.SN dotyczy tylko i wyłącznie rozstrzygnięcia merytorycznego zasadności wniosku, który spełnia warunki formalne.

Z wywodów powyższych wynika jasno, że ocena warunków formalnych powinna być dokonywana zanim Sąd Najwyższy przystąpi do merytorycznej oceny wniosku, procedując w trybie art. 29 § 15 u.SN. W procedurze cywilnej odrzucenie pozwu następuje w składzie jednego sędziego (art. 47 § 3 w zw. z art. 199 § 1 k.p.c.), a odrzucenie wniosku w procedurze incydentalnej z art. 29 § 5 u.SN wymagałoby udziału pięciu sędziów Sądu Najwyższego. Nie trzeba przekonywać, że taki sposób wykładni przepisów u.Sn prowadziłby do rezultatów zupełnie absurdalnych. Uznać zatem należy, mając na względzie wszystkie przytoczone

argumenty, że ocena ewentualnych braków formalnych wniosku złożonego na podstawie art. 29 § 5 u.SN – niezależnie czy jest on złożony w sprawie karnej czy cywilnej – jest obligatoryjna i poprzedza rozpoznanie merytoryczne wniosku na posiedzeniu w trybie art. 29 § 15 u.SN. Ponadto, co do zasady odrzucenie wniosku powinno następować we wcześniejszej fazie postępowania. Warto zauważyć, że na gruncie tego samego mechanizmu testu z art. 29 § 5 u.SN w procedurze karnej odrzucenie następuje w formie zarządzenia Prezesa Izby Karnej, a zatem rozstrzygnięcie nie ma nawet formuły orzeczenia sądu.

W niniejszej sprawie procedury badania wniosku w ogóle nie było, chociaż być powinna. Wniosek nie został odrzucony, co wymaga takiej decyzji na obecnym etapie postępowania z art. 29 § 5 u.SN. Podstawą procesową do wydania postanowienia o odrzuceniu wniosku są odpowiednio stosowane (art. 29 § 24 u.SN) przepisy procedury cywilnej, które pozwalają na wydanie orzeczenie bez uruchomienia procedury rozpoznawczej z art. 29 § 15 u.SN. Podstawą wydania orzeczenia są zatem przepisy art. 29 § 10 ustawy o Sądzie Najwyższym w zw. z art. 367 § 3 zd. drugie k.p.c. w zw. z art. 397 § 3 k.p.c. w zw. z art. 29 § 24 u. SN. Nie ma w takim wypadku możliwości orzekania w składzie trzech sędziów (art. 397 § 1 k.p.c.), albowiem decyzja o odrzuceniu wniosku nie podlega zaskarżeniu w trybie ustawy o Sądzie Najwyższym, a zatem nie dochodzi w tym zakresie do „rozpoznawania zażalenia” (art. 397 § 1 k.p.c.) ale do wydania decyzji tożsamej z odrzuceniem zażalenia w sądzie pierwszej instancji lub odrzuceniu apelacji (art. 394^{1a} pkt 12 k.p.c. w zw. z art. 397 § 3 i w zw. z art. 367 § 3 zd. drugie k.p.k.).

Sąd Najwyższy zatem w tym przedmiocie orzeka w składzie jednoosobowym, a więc na ogólnych zasadach postanowienie w tym przedmiocie wydać może sędzia sprawozdawca lub przewodniczący wyznaczonego składu.

Zgodzić się należy także, ze stanowiskiem zaprezentowanym przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 15 listopada 2022 r. (sygn. akt III CB 10/22), że ustawowa konstrukcja wniosku z art. 29 § 5 u.SN w sposób istotny zawęża stronie możliwość weryfikacji stopnia, w jakim zapewnione jest jej prawo

podmiotowe do bezstronnego i niezawisłego sądu, wynikające z art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz odpowiadającego mu w tym zakresie art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, co przekonująco wywiedziono w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 28 września 2022 r. w sprawie IV KK 333/22. Mając zatem na względzie zapewnienie stronie pełnego uprawnienia w zakresie możliwości dostępu do tego prawa, konieczne stało się przyjęcie, że wniosek ten stanowi wniosek złożony w trybie art. 49 § 1 k.p.c., co wymagało wyłączenia go z akt sprawy I NB 3/22 w celu dalszego procedowania.

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak w postanowieniu.

[as]

I.n